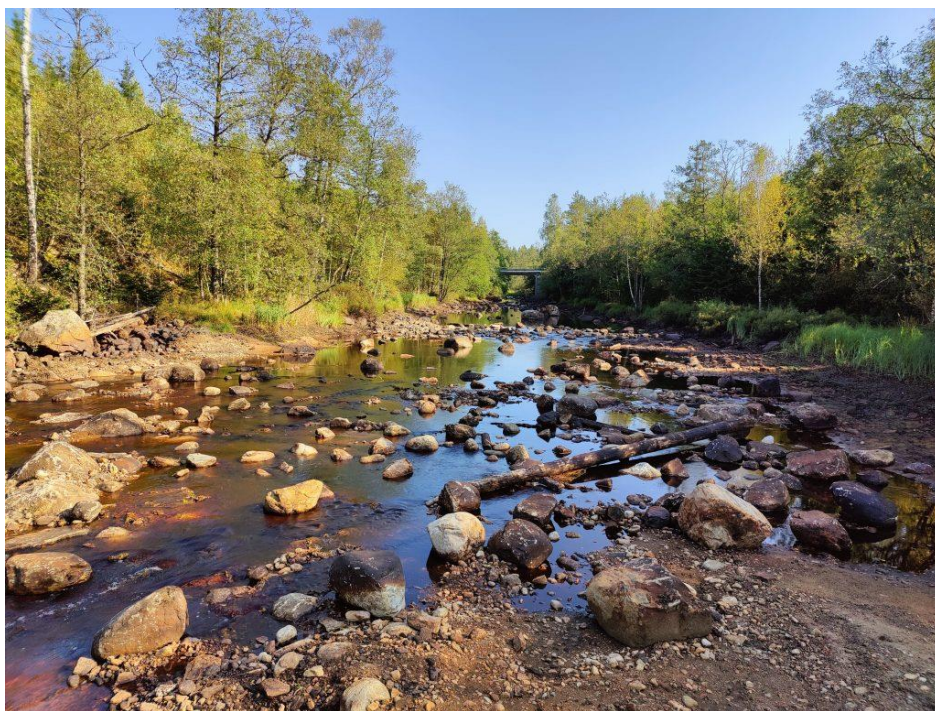

**JERKER OCH CARIN JORLÉN
FAGERDALA KRAFTVERK
VÄNNEÅN, LAGAN**

**SLUTRAPPORT FÖR UTRIVNING OCH
ÅTERSTÄLLNING**

30 648

Malmö 2024-09-09

**JERKER OCH CARIN JORLÉN
FAGERDALA KRAFTVERK
VÄNNEÅN, LAGAN**

SLUTRAPPORT

Innehåll

1	Bakgrund	3
2	Genomförande	4
2.1	Roller.....	4
2.2	Finansiering.....	4
2.3	Förarbeten	4
2.4	Entreprenad	5
3	Bilder	6
3.1	Utrivning och förstärkning av erosionsskydd	6
3.2	Biotopvård.....	7
3.3	Rekreation och information	8
4	Miljönytta	9

JERKER OCH CARIN JORLÉN FAGERDALA KRAFTVERK VÄNNEÅN, LAGAN

SLUTRAPPORT

1 Bakgrund

Fagerdala kraftverk ägs av Jerker och Carin Jorlén och är beläget i Väanneån, ca 11 km uppströms dess utlopp i Lagan. Efter att en brand totalförstörde kraftstationen under 2018 skedde inte längre någon vattenverksamhet vid Fagerdala och verksamhetsutövaren önskade därför att riva ut anläggningen (figur 1). Syftet med utrivningen var att skapa fria vandringsvägar och tillgodose en ökad konnektivitet för den aktuella sträckan av Väanneån samt att undvika framtida underhållsansvar.

I samband med utrivningen genomfördes också biotopvårdande åtgärder på en ca 400 m lång sträcka av Väanneån. Syftet med biotopvården var att återskapa en mer naturliknande åfåra genom att återföra undanrensat stenmaterial och tillföra död ved.

Projektet påbörjades i slutet av 2021 och avslutades i september 2024.

Figur 1. FÖREBILD. Överfallsdammen vid Fagerdala kraftverk utgjorde ett definitivt vandringshinder för alla förekommande fiskarter.

2 Genomförande

2.1 Roller

Fastighetsägare och byggherre: Jerker och Carin Jorlén

Projektledning och projektering: Fiskevårdsteknik AB

Entreprenör: Fiskevårdsteknik AB och Naturentreprenad Syd AB

2.2 Finansiering

Projektet möjliggjordes genom bidrag från Naturskyddsföreningens Bra Miljövalsfond tack vare försäljning av el märkt Bra Miljöval. Medfinansiering har även skett av Havs- och vattenmyndigheten genom anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Finansiering från Naturskyddsföreningens Bra miljövalsfond uppgick till 1 000 000 kr exkl. moms för att genomföra tillståndsprövning, projektering samt entreprenadarbeten.

Finansiering från Länsstyrelsen Kronoberg via Havs- och vattenmyndigheten uppgick till 200 000kr exkl. moms för att genomföra biotopvårdsarbeten.

Total finansiering 1 200 000 kr exkl. moms.

2.3 Förarbeten

Jerker Jorlén kontaktade Fiskevårdsteknik under november 2021 med en förfrågan om att undersöka vad det skulle innebära att öppna upp stendammen för att på så vis möjliggöra fiskpassage.

Projektet planerades ursprungligen att genomföras som en anmälan om vattenverksamhet men arbetena ansågs vara för omfattande för detta. Således genomfördes en tillståndsansökan för utrivning av kraftverk med tillhörande anläggningsdelar samt biotopvårdande åtgärder i Vänneån. Samråd genomfördes under slutet av 2022 och ansökan skickades in till Mark- och Miljödomstolen i januari 2023. Tillståndsansökan genomfördes av Fiskevårdsteknik och finansierades i sin helhet av Naturskyddsföreningens Bra miljövalsfond.

Tillstånd för åtgärder erhöles genom dom i mark- och miljödomstolen 2023-10-30 i mål M 861–23.

Efter dom meddelats genomfördes projektering av åtgärder samt upphandling av entreprenad för genomförande. Ett detaljerat förfrågningsunderlag skickades ut till lokala entreprenörer och vinnande entreprenör blev Naturentreprenad Syd AB.

2.4 Entreprenad

Entreprenadarbetena genomfördes under juli – augusti 2024. En avsänkning av uppströmsliggande vattenspegel genomfördes stegvis inför arbetena för att minimera grumling.

Arbetet påbörjades genom att kraftverket revs ut och marken runtomkring återställdes (figur 2). Därefter skapades en arbetsväg ned till naturfåran genom att avverka träd i trädridån mellan intagskanalen och naturfåran. Genom naturfåran togs sedan väg upp till överfallsdammen.

Överfallsdammen revs ned till naturlig bottennivå på en sträcka om ca 20 m för att säkerställa att ingen dämning kvarstod (figur 3). Sten från dammen sparades för att senare spridas ut i närområdet som en del av de biotopvårdande åtgärderna.

Efter att överfallsdammen rivits ut förstärktes erosionsskyddet kring den uppströmsliggande vägbron (figur 4). Större block placerades ut som erosionsskydd vid befintliga koner för att skydda dessa mot ökade vattenhastigheter.

Från vägbron påbörjades sedan biotopvårdsarbeten i nedströms riktning genom att återföra undanrensat stenmaterial (figur 5 - 6). Biotopvård skedde nedströms till ca 30 m ovanför träbron vid utloppskanalen. Inget arbete genomfördes närmst träbron p.g.a. kulturmiljöhänsyn. Total sträcka ca 250 m.

Nedanförr träbron genomfördes biotopvårdande åtgärder genom att rensvallen på den vänstra strandkanten bröts och återfördes till åfåran (figur 7). I de övre delarna av åfåran höjdes bottennivån och dess tvärprofil breddades något samt död ved placerades ut. I de nedre delarna placerades endast enstaka större block ut med hänsyn till den intilliggande vägen. Total sträcka ca 110 m.

I de nederst belägna delarna av arbetsområdet placerades en informationsskylt om genomförda åtgärder ut (figur 8). Platsen är belägen vid vägen och valdes då det finns möjlighet till parkering alldeles intill samt att skylten är väl synlig för förbipasserande.

3 Bilder

3.1 Utrivning och förstärkning av erosionsskydd

Figur 2. Före- och efterbild av området där kraftverksbyggnaden stod.

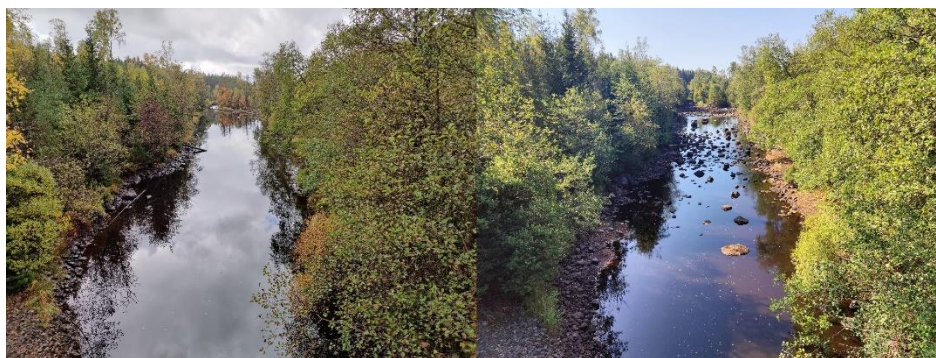

Figur 3. Före- och efterbild av överfallsdamm, vy uppströms.

Figur 4. Före- och efterbild av erosionsskydd vid uppströmsliggande vägbro.

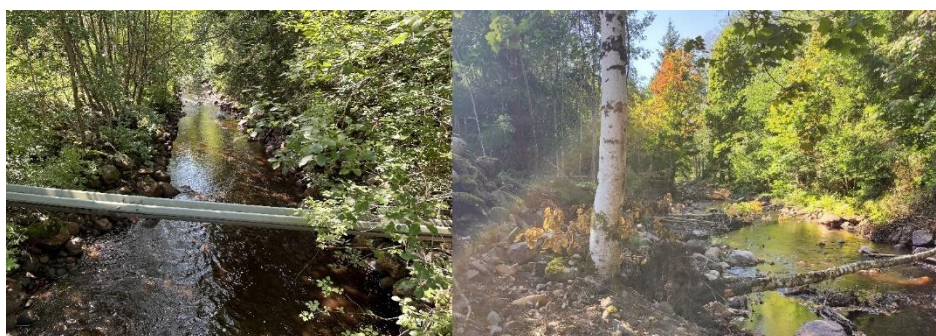
3.2 Biotopvård

Figur 5. Före- och efterbild av naturfåran uppströms överfallsdammen.

Figur 6. Före- och efterbild av naturfåran nedströms överfallsdammen.

Figur 7. Före- och efterbild på den kanaliserade delen av Vänneån nedströms Fagerdala kraftverk.

3.3 Rekreation och information

Figur 8. Informationsskylt om genomförda åtgärder.

Plats för informationsskylt återfinns på nedanstående länk:

<https://maps.app.goo.gl/6s6YS5wigESN3a6W8>

4 Miljönytta

Utrivningen innebär att fria vandringsvägar återskapats lokalt inom Vänneån. Åtgärderna möjliggör att samtliga fiskarter nu kan passera obehindrat i både upp- och nedströms riktning, något som inte varit möjligt sedan 1800-talet. Kombinerat med biotopvårdsåtgärder har nu en mer naturliknande åfåra återskapats vilket medför stora positiva effekter för både djur- och naturmiljö.

Utöver positiva effekter för djur och natur har även en naturligare flödesdynamik återskapats. Strömhabitat har återställts i det tidigare indämda området och rensade samt kanaliserade delar av Vänneån har ersatts av en åfåra med strandflikighet, strömstyrande block och död ved.

De genomförda åtgärderna har också tagit hänsyn till kulturmiljön genom att bevara delar av överfallsdammen samt andra fasta strukturer såsom flodutskov och utloppskanal.

Fiskevårdsteknik AB

Andreas Trobäck